

Architektura všem
Interpretace a komunikace architektury
doc. Ing. arch. Pavla Melková, Ph.D.

Pojmy ~~mäkkých~~ kritérií kvality architektúry

Ing. arch. Lena Illová

:2



Krása v životě, to je základný fenomén

:2



Ak neusiluje o krásu, tak veľa stráca.

Ferdinand Milučký - IKONY

Z obavy, že nejde mäkké kritéria kvality pomenovať presne a úplne, iba subjektívne a intímne, sa pomenovanie v súčasnosti vytráca úplne. Ak to nejde pomenovať presne, aspoň sa budem snažiť približovať tvaru myšlienky.

Pole ide pomenovať. Lepšie pole ako nič!

Čo?

Projekt sa bude snažiť obohatiť problematiku definovania mäkkých kritérií kvalít architektúry v českom architektonickom prostredí a bude reflektovať súčasné aj minulé snahy interpretácie kvalít z nášeho prostredia a zo zahraničia.

Prečo?

Téma mäkkých kritérií kvalít je podceňovaná a nie je na ňu kladená dostatočná váha v súčasnom architektonickom diskurze.

Zle sa komunikuje a rozhoduje kvalita.
Chýba nám jazyk.

Prečo?

Často sa v súčasnosti stretávam s architektkami a architektami, ktorí nevedia používať v tvorbe mäkké kritéria kvality a majú strach nimi argumentovať. Preto sa uchylujú k tvrdým kritériám, materialite, konštrukcii, etc. Spoločnosť predsudovo vníma mäkkú kvalitu ako nadštandard.

Strach z argumentácie mäkkými kritériami a vyprázdnenie poľa spôsobilo, že sa pojmy vytrácajú úplne zo slovníka architekta. Spoločnosť odsúdila mäkkosť z komerčného a ekonomického hľadiska. Je to strach zo ženskosti? Predsudok, že mäkké kritériá neobstoja pred tvrdými?

K čomu?

Môj cieľ je nájsť pevné pojmy mäkkých kritérií kvality, aby pomohli architektom a zadávateľom v procese vzniku architektúry, jej komunikácii a rozhodovaníu.

Pomôcť praktikujúcim architektom a zadávateľom vytvoriť nástroje komunikácie verejnosti a odbornej verejnosti.

Pre koho?

aktéri

architekt

odborná komunita

klient, investor, developer

verejnosť, média

úradník

politik

Štruktúra z hľadiska metodiky dizertačnej práce

Hypotéza

Precizáciou pojmológie je možné dať na rovankú váhu mäkké kritéria kvality a tvrdé a tým ich činiť pevnejšími a použiteľnejšími v praxi.

Východisko

Práca vychádza z premisie, že absencia mäkkých kritérií kvality architektúry je jednou z oblastí stojacich v jadre problému súčasnej architektúry a stavu vystavaného prostredia, ale aj v procese vytvárania architektúry.

Strategický cieľ

K čomu?

Hlavným cieľom je obohatenie súčasnej diskusie o význam definovania mäkkých kvalít architektúry pre súčasnú spoločnosť. Správna komunikácia kvality architektonického diela a procesu vzniku architektúry spoločnosti. Snaha otvoriť diskurz o dôležitosti mäkkých kvalít a vytvorenie podmienok pre ich naplnenie v reálnej architektonickej praxi a tvorbe vystavaného prostredia.

Čo?

Jasné definovanie MKKA. Pevné usadenie pojmov. Vytvorenie argumentáru mäkkých kvalít architektúry.

Taktický cieľ

Ako?

Analýzy a štúdium literatúry a vytvorenie základnej pojmológie kvality. Začínam konkretizovaním kto a v akom diele se zaoberal mäkkými kvalitami architektúry a jasne ich vymedzím od tvrdých kritérií.

Základný zdroj dizertačnej práce je TEXT.

Zhodou cez históriu, cez texty autorov overené časom vidíme, že v minulosti išlo pomenovať mäkké kritéria kvality.

Kto?

Rozdelenie autorov

1.) Praktikujúci architekti

Vnútroarchitektonická interpretácia kvality.

2.) Teoretici, historici architektúry a umenia, filozofi

Mimoarchitektonická interpretácia kvality.

Výskumné otázky

Ako sa interpretujú mäkké kritériá kvality architektúry a obstoja ako argumenty vedľa tvrdých kritérií?

Pomôže argumentár k jasnejšej interpretácii vystavaného prostredia a zvýšenie obecnej citlivosti k žitému priestoru?

Pomôže argumentár k schopnosti vytvárania kvalitnejšieho mestského prostredia v súčasnej spoločnosti instantného myslenia?

Metodika

kvalitatívny výskum založený na rešerši prameňov
literárne a archívne štúdium
vizuálne metódy foto-video
interview, dialóg
načúvanie (spoločenské, predmet Koncept
a interpretace)

Obsah

Úvod

-prečo?

-ako?

-k čomu?

Pomenovanie kvality

Kategorizácia kvality

Hodnotenie kvality

Pojmológia

Pravdivosť

Etickosť

Komunikácia

Otvorenosť

Rešpekt

Sunáležitosť

Etc

Návod na použitie

Doslov

Bibliografia

Zoznam projektov

Literatúra

Pojmológia práca o jazyku

A autenticosť

B

C

D doslovnosť

E estetickosť, **etickosť**

F

G

H

I

J

K **komunikácia**, konceptuálnosť, kontextuálnosť, krása

L ľubovoľnosť, **ľudskosť**

M magickosť, monumentálnosť, motivovanosť

N

O **otvorenosť**

P poetickosť, **pravdivosť**

R **rešpekt**, rovnovážnosť, rozumnosť

S **sunáležitosť**

T

U umýselnosť, úspornosť, udržiteľnosť

V veľkorysosť, **vyváženosť**, významovosť

X

Y

Z zmyselnosť, zmysluplnosť, zodpovednosť

Inkluzívna architektúra

Alarmujúce! Výsledky súčasnej architektúry, ale aj proces jej vzniku.

Epochy rozvinutej architektonickej kultúry boli epochami dobrého priemeru ---> moderna, pozoruhodná kvalita sa stala singulárnym zjavom, zmizol dobrý priemer ---> súčasnosť, obdobie významnej kvality architektonických špičiek a zlého priemeru, exkluzívna architektúra ---> budúcnosť?
inkluzívna architektúra?

Architektúra priemeru

„Architekt je samozřejmě vystaven různým omezením geografickým a urbanistickým, finančním a úředním, ale především je konfrontován s představami v hlavě klienta nebo investora, ale i se vzory, jež obíhají v architektonických časopisech a v samostatných dějinách architektonických forem. Všechny tyto vzory ustavují určité parametry, které často vedou k tomu, že výsledkem je koláž znamenající kompromis jako nejsnažší řešení. Dramatem současné architektury je toto nekonečné klonování stejného typu staveb po celém světě, založené na parametrech funkčnosti nebo - pod záminkou věrnosti kultuře - na typických či pitoreskních architektonických vzorech.

Výsledkem je architektonický objekt, který nejen nepřesahuje sebe sama, ale nepřesahuje ani svůj vlastní program.“

Ako pracujem s pojmom?

1. textová interpretácia kvality - ako s pojmom pracovali a pracujú teoretici a architekti?
2. architektonická interpretácia kvality príkladu z praxe
3. fotografická interpretácia konkrétnej kvality príkladu z praxe
4. Ako sa vlastnosť výsledku (hotová architektúra) prepisuje do hodnotenia užívateľa, ako sa v nej cíti, ako ju užíva. To je naša kvalita, ktorá nás zaujíma. Definovanie obytnosti je neoddeliteľné od kvality typológie a mäkkých kritérií kvality. Majú racionálne vplyvy na zdravie, psychiku, sociálnu interakciu, etc.

Pravda

nástroj, proces aj cieľ

Poňatie pravdy:

pravda ako verné vyjadrenie materiálu, konštrukcii, či účelu a funkčnej podstaty stavby

pravda ako verné vyjadrenie doby - duch doby

pravda ako apel na morálku - zodpovednosť architekta voči spoločnosti, vedomie morálnej zodpovednosti, mravný étos architekta, morálna kvalita

pravda voči sebe samému - pravdivosť existenciálna, pravdivosť bytia, vnútorná pravda

Architektúra je vždy politikou - Architektúra je poézia priestoru - Architektúra je obraz spoločnosti, verné vyjadrenie doby. Súčasná architektúra priemeru je neucelená, nezdravá, roztrúsená, bezkonceptná, izolovaná, dočasná, bez detailu, plytká, vykorenená a ľahostajná. Bez vzájomného vzťahu, bez kontrastu, bez ladu a skladu. Situácia súčasnej kultúry je krízová. Aká je naša spoločnosť? V dnešnej instantnej dobe sa absolútne stotožňujem s Miroslavom Šikom a jeho súčasným tradicionalizmom. "Potrebujeme architektonickú diету, návrat k obyčajnému a regionálnému svetu, abychom našli nový vkus a smysl tvorby. Kdysi jsme si mysleli, že odhalujeme stále pravdivější pravdy, nadcházející ráj. Pak jsme se poučili, vzali jsme na vě-

domí stále stejnou lidskou povahu, to stále se vracíme, a snažili jsme se vytvořit nové tvůrčí postupy a metody. Bez ohledu, na to, zda jsme při těchto prvních tradi-
cionalistických krůčcích ihned dosáhli správného měřítka nebo jemnosti obrazů, je
cesta citlivého a poetického zacházení s naším dědictvím tou správnou alternativou
k radikálním apokalypsám."

Možno som naivná a verím v obrodné možnosti architektúry. Stále ako ľudia a ar-
chitekti máme zodpovednosť voči spoločnosti, musíme prispieť k zmene a morálne
nerezignovať. Moja predstava je, že kvalitná architektúra, ustojí zobytnenie priesto-
rov užívateľmi. Ustojí spoločenskú náladu. Architektúra nie je len výsledkom funkč-
ných a programových podmienok sociálneho, kultúrneho a mestského rádu. Archi-
tektúra maximálne ovplyvňuje životy obyvateľov, vo verejnom priestore, verejných
stavbách, či v najintímnejšej oblasti bývania a môže byť nimi namáhaná, ohýbaná,
žitá. Je to spoločenská manifestácia. Architekt je advokát klienta, miesta a spoloč-
nosti. Stále mám nádej, že sa súčasná architektúra v našom prostredí stane zdra-
vou, koncepčnou, kontextuálnou, ucelenou, trvalo udržateľnou, stálou, identickou,
zaujatou, plnou, komunikatívnou, s precízne vyhotoveným detailom, estetickou... a
hlavne etickou a pravdivou. Kladiem si otázku. Može vzniknúť nový architektonický
štýl kvality, pokiaľ sa sama spoločnosť nepremení?

„Hovořit o pravdě v době v době klimatických změn v globalizovanom světě, v němž
byla zbanalizovaná postmoderní formule Jeana - Françoise Lyotarda na větu „prav-

du má každý", a v čase anonymních webů, algoritmů a sociálních sítí je problém."
„Schopenhauer říkal, že s nárůstem inteligence roste utrpení a nové generace už to odmítají snášet: chtějí se jen bavit. Lež získala větší moc, což v důsledku znamená, že už nejde o explozi, po níž je možné obnovit původní stav, ale o implozi, zhroucení dovnitř, kdy je třeba znova hledat hodnoty, na kterých naša civilizace bude stát. Možná, že o to se snaží nová generace „Zero“, „0“, narozena kolen zlomu tisíciletí, která již chápe, že není kam emigrovat, a proto začíná i u nás vehemente protestovat.“

Pravda o postmoderní a digitální krajině

Karel Hvížďala

„Moderní architekti tak dlouho mluvili, o tom, co je v naší době odlišné, že ztratili kontakt s tím, co odlišné není, co je v zásadě vždy stejné.“

Aldo van Eyck

Kde vlastně ta pravda v architektuře vězí?

Petr Kratochvíl

Postpravda

„Na rozdíl od pojmů postmodernismus či posthumanismus, u nichž je předpona post srozumitelná a zdůvodněná - oba signalizují dobu, která nastává po zániku jiné doby, jejíž hodnoty a charakteristiky přestaly platit -, je postpravda slovo sporné. „Objektivní pravda“ nezaniká, existuje nadále - toliko nehraje žádnou roli. Alternativní fakt se neodehrává po pravdě, nýbrž vně pravdy; novotvary typu **mimopravda** či **vněpravda** by tuto skutečnost tlumočili lépe. Postpravdivý svět není synonymem lživých dob minulosti; ve své unikavosti a močálovitosti je o to zrádnější. Koncept „mnohosti pravd“, za nějž vděčíme renesanci, je operativní pouze za předpokladu, že chci-li o své pravdě přesvědčit ostatní, musím ji podložit argumenty, jež z podstaty nemohou být hypotetické. Tradiční demokracie spočívala ve výměně názorů, které bylo třeba doložit; v postmoderní světě je možné říci „Toto je můj názor“ bez ohledu na skutečnost. Pravda rovná se názor a názor netřeba dokládat. Vítejte, přátelé, vítejte! Náš svět je o mnoho přívětivější, než byl kdysi. Všechny pravdy jsou si v něm rovny!“

Za pravdu!

Patrik Ouředník

Heidegger verzus Le Corbusier

On the steep slope of a wide mountain valley in the southern Black Forest at an elevation of 1150 meters, there stands a small ski hut. The floor plan measures six meters by seven. The low hanging roof covers three rooms: the kitchen which is also the living room, a bedroom and a study. Scattered at wide intervals throughout the narrow base of the valley and on the equally steep slope opposite, lie farmhouses with their large overhanging roofs. Higher up the slope the meadows and pasture lands lead to the woods with its dark fir-tress, old and towering...This is my work world...

Why Do I Stay in the Provinces? Heidegger in Sheehan, 27

<http://thinkingplace.org/heidegger/>



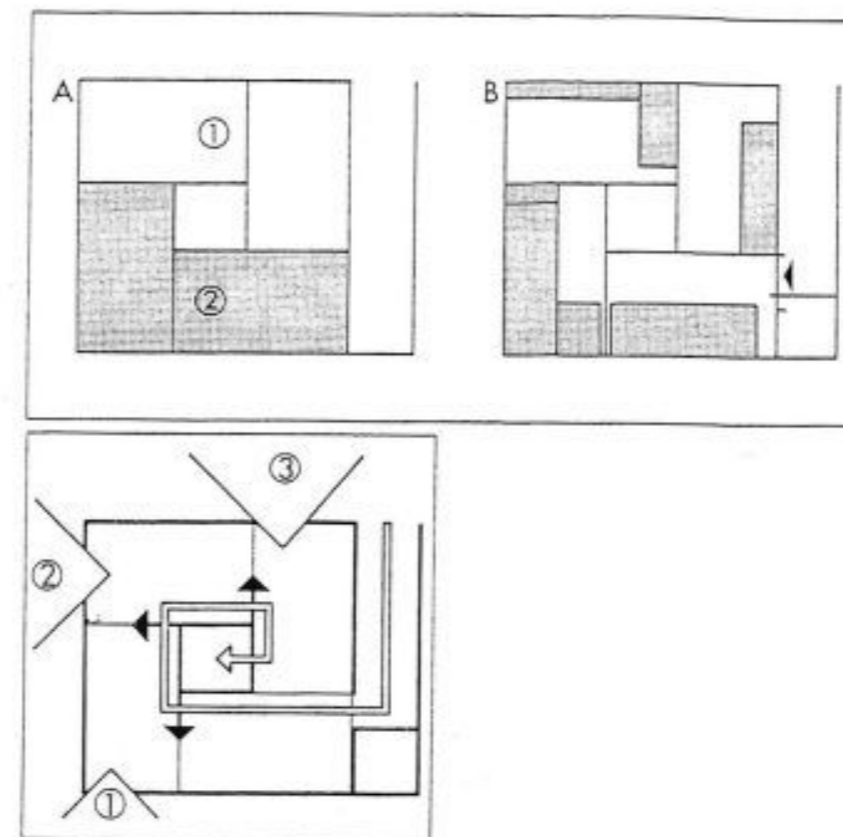
Boj o povahu miesta

Búranie a vizionárske návrhy verzus rešpet k miestu - Le Corbusier (naprv obývame, tak umiestňujeme) verzus Heidegger (najprv bývame, tak staviame).

Radikálna avantgarda, konštruktivisti, puristi, krajní funkcionalisti, Bauhaus verzus fenomenologicky orientovaná moderná vlna teórie.

Nakoniec sa uchýlili obaja k jednému záveru, k epistemologickému bodu, chate, asketickému útočisku, ku klúdu, mimo mešťanskú spoločnosť a civilizáciu.

Le Cabanon 1951-52, FR
<http://thinkingplace.org/heidegger/>
Ivan Blecha Heidegger a Le Corbusier

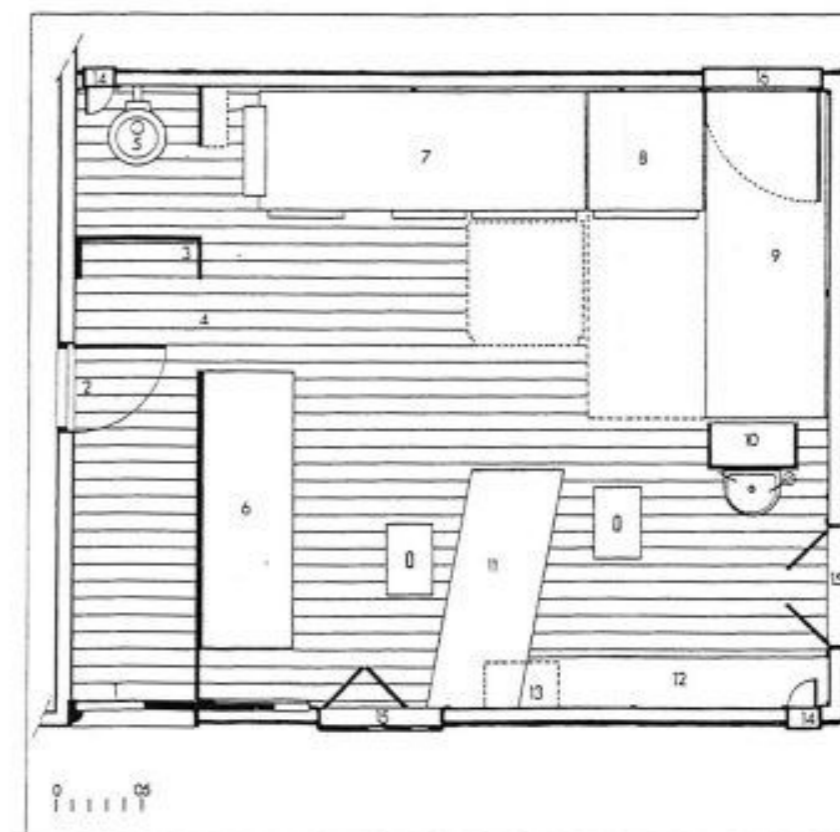


Affectations fonctionnelles (A) et implantation du mobilier (B) sont délimitées par la figure hélicoïdale; 1. jour; 2. nuit.

L'imbrication des figures et le positionnement des ouvertures. 1. micro paysage (la fenêtre est tout contre le talus); 2. vue sur la parcelle; 3. vue sur la baie de Monaco.

Le cabanon, plan (relevé):
1. entrée; 2. communication avec l'Étoile de mer; 3. pendence; 4. accès espace habitable; 5. WC; 6. armoire; 7. lit; 8. table basse; 9. lit; 10. colonne sanitaire; 11. table; 12. étagères basses; 13. console étagère haute; 14. ouvertures verticales, ventilation; 15. ouvertures 70x70; 16. ouverture 33x70.

Coupes nord-sud / sud-nord (relevés).
Coupe est-ouest (relevé).
Façade sud.



Modernizmus a pravda

Cieľ v duchu modernizmu - súlad formy a účelu.

S miestom môžem robiť , čo chcem - nový človek bez histórie a kontextu.

Historizums a pravda



MEPSO Zoran Stakeva, Skopje, Macedónsko

Historizums a pravda



MEPSO Zoran Stakeva, Skopje, Macedónsko

Historizums a pravda



MEPSO Zoran Stakeva, Skopje, Macedónsko

„A lze si představit, že i v architektuře vyjdeme z genia loci, z potěšení místa, a s vědomím věcí, jež jsou často nahodilé povahy, objevím jiné strategie, jiné dramaturgie, které budou působit proti tomuto univerzálnímu kolonování člověka, místa, budov, proti onomu vpádu univerzální virtuální reality. To nazývám poetickým přesunem situace nebo poetickou situací přesunu. A to směrem k poetické architektuře, k dramataické architektuře, k architektuře doslovné, k radikální architektuře, o níž všichni sníme. Pravda, estetické hodnoty, vše, co se opírá o funkci, význam, projekt nebo program - vše záleží na oné doslovnosti.“

Jean Baudrillard

Pomenovanie kvality

"Toto učení je však něco úplně jiného než umělecká nebo stavebně historická rekonstrukce. Je to učení, co kvalita v architektuře znamená. Je to učení, které méně souvisí s interpretací, ale o to více s objevováním vlastní vrstvy skutečnosti, která představuje subjektivní prožívání. Jde zde o rozdíl, který dělá odsudek vkusu ve vnímání. Jedině tento odsudek je v procesu kanonizace testován a objektivizován. Co se týče vnímání, které pouze zjišťuje, aniž by mohlo cokoli přesněji měřit, neříká tento test nic. Bylo by ovšem katastrofálně špatně, kdybychom z toho vyvozovali, že tento rozdíl není smyslový, ale je pouze jedním z významů. Jeden z důvodů pro estetickou sterilitu publicistické debaty je rozšířené mínění, že rozdíl mezi architekturou a stavěním spočívá pouze v kódování, totiž v zacházení se stavebním dílem jako s jedním znakem."

Magdalena Droste

Kategórie kvality

~~Zmyslová~~, humanistická, **obytná** kvalita

Estetická kvalita

Poetická kvalita

Ontologická kvalita

Kanonická kvalita

Prevádzková kvalita

Funkčná kvalita

Konštrukčná kvalita

Materiálová kvalita

Kvalita detailu

Firmitas, utilitas, venustas

Vitruvius pevnosť, účelnosť, pôvab
Otto Wagner konštrukcia, účel, poézia

ordinatio (pomery veľkostí)

dispositio (náležité zostavenie prvkov)

eurythmia (pôvabný vzhľad)

symmetria (súlady vychádzajúci z článkov stavby)

dekor (bezchybný výzor, otázka primeranosti formy
a obsahu)

distributio (primerané rozloženie materiálu)

Ak by sme v dnešnom navrhovaní architektúry sledovali obdobné kritériá a pojmy,
mohli by sme tak pokryť veľkú časť estetických tém.

Friedrich Achleitner Možnosti posudzovania architektúry aneb O nemožnosti mluvit o
architektúre

Literatúra

- ALBERTI, Leon Battista, 1956. Deset knih o stavitelství = Libri De re aedificatoria decem. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Architektura.
- CORBUSIER, Le, 2005. Za novou architekturou. Přeložil Pavel HALÍK. Praha: Petr Rezek. ISBN 80-86027-23-6.
- FRAMPTON, Kenneth, 2004. Moderní architektura: kritické dějiny. Praha: Academia. ISBN 80-200-1261-3.
- FRAMPTON, Kenneth, K. Michael HAYS, Mark WIGLEY, et al., 2014. Oxymoron and pleonasm: conversations on American critical and projective theory of architecture. Editor Monika MITÁŠOVÁ. Praha: Zlatý řez. ISBN 978-80-87068-13-7.
- HARRIES, Karsten, 2011. Etická funkce architektury. V Řevnicích: Arbor vitae. Texty o architektuře. ISBN 978-80-87164-97-6.
- KOOLHAAS, Rem, Bruce MAU, Jennifer SIGLER a Hans WERLEMANN, c1998. Small, medium, large, extra-large: Office for Metropolitan Architecture, Rem Koolhaas, and Bruce Mau. 2d ed. New York, N.Y.: Monacelli Press. ISBN 1885254865.
- KRATOCHVÍL, Petr, 2005. O smyslu a interpretaci architektury: sborník textů zahraničních autorů. Praha: Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze. ISBN 80-86863-04-2.
- MELKOVÁ, Pavla, 2013. Prožívat architekturu. V Řevnicích: Arbor vitae ve spolupráci s Útvarem rozvoje hlavního města Prahy. ISBN 9788074670473.v
- MELKOVÁ, Pavla, 2016. Humanistická role architektury. V Řevnicích: Arbor vitae. ISBN 978-80-7467-114-2.
- MERTA, Dan, Klára PUČEROVÁ, Filip ŠENK (eds.), 2019. Za pravdu... . Praha: Galerie Josefa Fragnera. ISBN 978-80-257-3027-0.
- MITÁŠOVÁ, Monika, 2014. Všeobecná teória, kritická teória a antologizácia teórie architektúry druhej polovice 20. storočia: situácia v Európe a USA : vplyvy, odozvy, typy teórií : (súbor troch zverejnených vedeckých štúdií s pôvodnými úvodnými kapitolami a záverom) : habilitačná práca.

- MITÁŠOVÁ, Monika, 2017. Vladimír Dedeček: stávanie sa architektom. Bratislava: Slovenská národná galéria. ISBN 978-80-8059-200-4.
- NORBERG-SCHULZ, Christian, 2010. Genius loci: krajina, miesto, architektura. 2. vyd. Přeložil Petr KRATOCHVÍL, přeložil Pavel HALÍK. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-303-5.
- PALLADIO, Andrea, 1958. Čtyři knihy o architektuře: v nichž se po krátkém pojednání o pěti řádech a o těch pokynech, které jsou při stavění nejnütnější, pojednává o soukromých domech, o cestách, o mostech, o náměstích, o xystech a o chrámech. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Architektura.
- SOLÀ-MORALES, Ignasi de, c2013. Diference - topografie současné architektury. Vydání druhé, revidované. Přeložil Irena FIALOVÁ, přeložil Jana TICHÁ. Praha: Zlatý řez. Čtení o architektuře. ISBN 978-80-87068-10-6.
- ŠVÁCHA, Rostislav, Milena SRŠŇOVÁ a Jana TICHÁ, ed., 2018. Euroamerické architektonické myšlení 1936-2011. Praha: Zlatý řez. ISBN 978-80-88033-03-5.
- VALENA, Tomáš, 2018. Vztahy: o vazbě k místu v architektuře. Přeložil Petr KAŠKA. Praha: Zlatý řez. ISBN 978-80-88033-05-9.
- VESELÝ, Dalibor, 2008. Architektura ve věku rozdělené reprezentace: problém tvořivosti ve stínu produkce. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1647-8.
- VITRUVIUS POLLIO, Marcus, 2009. Deset knih o architektuře. Přeložil Alois OTOUPALÍK. Praha: Arista. Antická knihovna (Arista: Maitrea. ISBN 978-80-8641-058-6.
- And Now the Ensemble!, 2012. Editor Miroslav ŠIK and the Swiss Arts Council Pro Helvetia. Zürich: Lars Müller Publishers, ISBN 978-3-03778-311-5
- Oxymorón & pleonasmus: texty kritické a projektivní teorie architektury, 2011. Editor Monika MITÁŠOVÁ. Praha: Zlatý řez. ISBN 978-80-903826-3-3.
- Oxymorón & pleonasmus II: rozhovory o kritické a projektivní teorii architektury, c2012. Přeložil Jana TICHÁ. Praha: Zlatý řez. ISBN 978-80-903826-5-7.
- Vladimír Dedeček: Interpretácie architektonického diela, 2017. Editor Monika MITÁŠOVÁ. Bratislava: Slovenská národná galéria. ISBN 978-80-8059-198-4.

Česká a slovenská architektura 1971-2011,

Architektúra & urbanizmus: časopis pre teóriu architektúry a urbanizmu = journal of architectural and town-planning theory, 1967-. Bratislava: ÚSTARČH SAV. ISSN 0044-8680.

Ďakujem za pozornosť.